

PROCEDURY INTERWENCJI W PRZYPADKU KRZYWDZENIA DZIECI W ZSO W HELU

Opracowane na podstawie:

1. Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 1 sierpnia 2010 roku;
2. Poradnika „Przemoc w rodzinie wobec dziecka. Procedury interwencyjne w szkole” opracowanego na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej;
3. Publikacji Fundacji Dzieci Niczyje „Dziecko pod parasolem prawa”, Zmarzlik J., Naumann E., warszawa 2008;
4. Propozycji Fundacji Dzieci Niczyje dotyczące procedur interwencji w przypadku krzywdzenia dzieci.

Jeżeli podejrzewasz lub uzyskałeś informację o krzywdzeniu dziecka:

1. ustalasz czy wystąpiło uszkodzenie ciała dziecka lub potrzebuje ono pomocy lekarskiej,
2. jeżeli ustalenia wykluczą uszkodzenia ciała to sporządź notatkę służbową i poinformuj niezwłocznie o swoich spostrzeżeniach pedagoga/dyrektora,
3. jeżeli ustalenia potwierdzą obrażenia ciała dziecka lub potrzebę objęcia go pomocą lekarską to: poinformuj pedagoga/terapeutę/dyrekcję, którzy następnie zawiadomią pogotowie/pielęgniarkę szkolną. Pedagog sporządzi notatkę służbową, w zależności od oceny sytuacji przez pedagoga/dyrekcję należy poinformować o przestępstwie organa policji.

Jeżeli sprawcą krzywdzenia dziecka jest pracownik szkoły to obowiązują następujące procedury:

W przypadku negatywnego zachowania pracownika szkoły poprzez np. ośmieszanie, dyskryminowanie, mobbing, nierówne traktowanie należy:

1. Przeprowadzić osobne rozmowy z pracownikiem oraz dzieckiem i jego rodziną/opiekunami prawnymi – dyrektor szkoły i pedagog/socjoterapeuta/psycholog.
2. Na podstawie rozmów z pracownikiem należy ustalić kontrakt zawierający działania eliminujące nieodpowiednie zachowania oraz konsekwencje _ dyrektor/pedagog.
3. Podczas rozmów z dzieckiem i jego rodziną/opiekunami prawnymi należy poinformować o zaistniałej sytuacji, należy ustalić plan pomocy dziecku (zapewnić mu bezpieczeństwo, określić rolę opiekunów, okazać wsparcie, ewentualnie skierować go do specjalistycznej placówki wsparcia).
4. Wdrożyć zaplanowane powyżej działania i monitorować sytuację – pedagog, socjoterapeuta, psycholog, dyrekcja.
5. Sprawdzić czy zaplanowane działania przyniosły pożądany efekt? Jeśli TAK, to należy zakończyć działanie, ale nadal monitorować sytuację. Jeśli NIE, to należy podjąć w stosunku do osoby krzywdzącej dziecko działania wynikające z Karty Nauczyciela i kodeksu pracy – dyrektor szkoły.

W przypadku podejrzenia przestępstwa popełnionego na szkodę dziecka należy:

1. Przeprowadzić osobne rozmowy z dzieckiem i jego rodziną/opiekunami prawnymi – dyrektor szkoły i pedagog/socjoterapeuta/psycholog.
2. Podczas rozmów z dzieckiem i jego rodziną/opiekunami prawnymi należy poinformować o zaistniałej sytuacji, należy ustalić plan pomocy dziecku (zapewnić mu bezpieczeństwo, określić rolę opiekunów, okazać wsparcie, ewentualnie skierować go do specjalistycznej placówki wsparcia).
3. Przeprowadzić osobną rozmowę dyrektora ze sprawcą (fakultatywnie) – dyrektor powinien poinformować pracownika o posiadanej relacji ze zdarzenia; powinien poinformować o obowiązku złożenia zawiadomienia na policję lub do prokuratury. Dyrektor składa zawiadomienie na policję lub do prokuratury (obowiązek wynika z art. 304 kodeksu postępowania karnego).
4. Wdrożyć zaplanowane działania i monitorować sytuację – pedagog, socjoterapeuta, psycholog, dyrekcja.
5. Sprawdzić czy zaplanowane działania przyniosły pożądany efekt? Jeśli TAK, to należy

zakończyć działanie, ale nadal monitorować sytuację. Jeśli NIE, to należy podjąć w stosunku do osoby krzywdzącej dziecko działania wynikające z Karty Nauczyciela i kodeksu pracy – dyrektor szkoły.

Jeżeli sprawcą jest osoba ze środowiska rodzinnego, a krzywdzenie dotyczy stosowania przemocy fizycznej, psychicznej wobec małoletniego, lub jest on świadkiem przemocy w rodzinie, należy:

1. Jeśli zachodzi potrzeba umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, skontaktuj się z Sądem Rodzinnym i Nieletnich; skontaktuj się z policją – pedagog.
2. Jeśli dziecko doznało przemocy fizycznej, psychicznej lub było świadkiem przemocy w rodzinie należy porozmawiać z dzieckiem – pedagog/psycholog/socjoterapeuta i osobno porozmawiać z rodzicem/opiekunem prawnym (w przypadku przemocy w rodzinie – z rodzicem/opiekunem niekrzywdzącym) – pedagog.
3. Uruchomić procedury Niebieskiej Karty – pedagog wypełnia formularz NK-A i przesyła go do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego w Helu.
4. W rozmowie z rodzicem/opiekunem prawnym przedstawiamy formy i okoliczności krzywdzenia; informujemy o zachowaniach lub wypowiedziach dziecka wskazujących na doświadczenie krzywdzenia; omawiamy rolę rodzica/opiekuna prawnego w podejmowaniu interwencji (wspieranie dziecka), proponujemy wsparcie; informujemy o ustawowym obowiązku podjęcia interwencji prawnej; informujemy o placówkach świadczących pomoc; ustalamy plan pomocy dziecku (zapewnienie mu bezpieczeństwa, wsparcie go przez placówkę, ewentualne skierowanie go do specjalistycznej placówki wsparcia); ustalamy kontrakt zawierający działania eliminujące nieodpowiednie zachowania oraz konsekwencje, gdy zaplanowane działania nie przyniosą oczekiwanego efektu) – pedagog/socjoterapeuta/psycholog.
5. Po rozmowie z rodzicem/opiekunem prawnym pedagog uruchamia procedurę Niebieskiej Karty – wypełnia formularz NK-A i przesyła go do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego w Helu.
6. Jeśli pedagog zauważy niewłaściwe wykonywanie władzy rodzicielskiej powinien złożyć (równoległe lub niezależnie) wniosek do Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wgląd w sytuację rodziny.

Jeżeli sprawcą jest osoba ze środowiska rodzinnego i jest zagrożone dobro dziecka poprzez zaniedbanie fizyczne, psychiczne, konflikty okołorozwodowe zagrażające dobru dziecka, niezaspokajanie podstawowych potrzeb dziecka, zaniedbanie, rodzic/opiekun prawny nadużywający substancji zmieniających świadomość, należy:

1. Porozmawiać z dzieckiem, ustalić formy pomocy, wdrożyć zaplanowane działania i monitoring sytuacji – pedagog szkolny.
2. Skontrolować czy zaplanowane działania przyniosły efekt. Jeśli TAK, to zakańczamy działanie, ale monitorujemy nadal sytuację. Jeśli NIE, to składamy wniosek do Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wgląd w sytuację dziecka/rodziny (na mocy art. 572 kodeksu postępowania cywilnego) – pedagog szkolny.

3. W rozmowie z rodzicem/opiekunem prawnym przedstawiamy formy i okoliczności krzywdzenia; informujemy o zachowaniach lub wypowiedziach dziecka wskazujących na doświadczenie krzywdzenia; omawiamy rolę rodzica/opiekuna prawnego w podejmowaniu interwencji (wspieranie dziecka), proponujemy wsparcie; informujemy o ustawowym obowiązku podjęcia interwencji prawnej; informujemy o placówkach świadczących pomoc; ustalamy plan pomocy dziecku (zapewnienie mu bezpieczeństwa, wsparcie go przez placówkę, ewentualne skierowanie go do specjalistycznej placówki wsparcia); ustalamy kontrakt zawierający działania eliminujące nieodpowiednie zachowania oraz konsekwencje, gdy zaplanowane działania nie przyniosą oczekiwanego efektu) – pedagog/socjoterapeuta/psycholog.
4. Skontrolować czy zaplanowane działania przyniosły efekt. Jeśli TAK, to zakańczamy działanie, ale monitorujemy nadal sytuację. Jeśli NIE, to składamy wniosek do Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wgląd w sytuację dziecka/rodziny (na mocy art. 572 kodeksu postępowania cywilnego) – pedagog szkolny.

Jeżeli sprawcą jest osoba ze środowiska rodzinnego i wystąpiło podejrzenie przestępstwa popełnionego na szkodę dziecka, należy:

1. Złożyć zawiadomienie na policję lub prokuraturę (obowiązek wynika z art. 304 k.p.k.) - dyrektor/pedagog.
2. Wdrożyć zaplanowane działania i monitoring sytuacji – pedagog/socjoterapeuta.
3. Sprawdzić czy zaplanowane działania przyniosły oczekiwany efekt. Jeśli TAK, to zakańczamy działanie, ale monitorujemy nadal sytuację. Jeśli NIE, to składamy wniosek do Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wgląd w sytuację dziecka/rodziny (na mocy art. 572 kodeksu postępowania cywilnego) – pedagog szkolny.

Jeśli sprawcą jest rówieśnik poniżej 13 lat, należy:

1. Przeprowadzić rozmowę z osobami uwikłanymi w przemoc: ze sprawcą przemocy, świadkiem przemocy i ofiarą przemocy – pedagog/socjoterapeuta.
2. Przeprowadzić rozmowę z rodzicami/opiekunami dzieci – poinformować ich o zaistniałej sytuacji, ustalić plan pracy z dziećmi i rodzicami/opiekunami, spisać kontrakt z rodzicami/opiekunami – pedagog/wychowawca/socjoterapeuta.
3. Wyeliminować zachowania niepożądane: wziąć pod uwagę incydentalność, powtarzalność i nasilenie sytuacji przemocy; przeanalizować pozycję ofiary, sprawcy i świadka a także ich niezaspokojone potrzeby; zaplanować konkretne formy pracy z grupą; rozpatrzyć sytuację w kontekście środowiska rodzinnego dziecka – pedagog/wychowawca/socjoterapeuta.
4. Wdrożyć zaplanowane działania i monitoring sytuacji – pedagog/wychowawca.
5. Sprawdzić czy zaplanowane działania przyniosły efekt. Jeśli TAK, to zakończyć działanie, ale monitorować sytuację. Jeśli NIE, to określić czy sprawca przejawia demoralizację. Jeśli przejawia, to złożyć wniosek do Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wgląd w sytuację dziecka i rodziny, ewentualnie rozważyć zmianę planu naprawczego. Jeśli zachowanie sprawcy wynika z braku współpracy ze strony jego rodziców/opiekunów prawnych, to należy złożyć wniosek do Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wgląd w sytuację dziecka i rodziny – pedagog szkolny.

Jeśli sprawcą jest rówieśnik od 13 do 17 lat, należy:

1. Jeśli sprawca dopuścił się czynu karalnego zabronionego dyrektor/pedagog zgłasza sprawę na policję, lub do prokuratury na mocy art. 304 k.p.k.
2. Przeprowadzić rozmowę z osobami uwikłanymi w przemoc: ze sprawcą przemocy, świadkiem przemocy i ofiara przemocy – pedagog/socjoterapeuta.
3. Przeprowadzić rozmowę z rodzicami/opiekunami dzieci – poinformować ich o zaistniałej sytuacji, ustalić plan pracy z dziećmi i rodzicami/opiekunami, spisać kontrakt z rodzicami/opiekunami – pedagog/wychowawca/socjoterapeuta.
4. Wyeliminować zachowania niepożądane: wziąć pod uwagę incydentalność, powtarzalność i nasilenie sytuacji przemocy; przeanalizować pozycję ofiary, sprawcy i świadka a także ich niezaspokojone potrzeby; zaplanować konkretne formy pracy z grupą; rozpatrzyć sytuację w kontekście środowiska rodzinnego dziecka – pedagog/wychowawca/socjoterapeuta.
5. Wdrożyć zaplanowane działania i monitoring sytuacji – pedagog/wychowawca.
6. Sprawdzić czy zaplanowane działania przyniosły efekt. Jeśli TAK, to zakończyć działanie, ale monitorować sytuację. Jeśli NIE, to określić czy sprawca przejawia demoralizację. Jeśli przejawia, to złożyć wniosek do Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wgląd w sytuację dziecka i rodziny, ewentualnie rozważyć zmianę planu naprawczego. Jeśli zachowanie sprawcy wynika z braku współpracy ze strony jego rodziców/opiekunów prawnych, to należy złożyć wniosek do Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wgląd w sytuację dziecka i rodziny – pedagog szkolny.
7. Jeśli sprawca nie dopuścił się czynu karalnego zabronionego obowiązują wobec niego powyższe procedury od pkt.2 do pkt.6.

Jeśli sprawcą jest rówieśnik powyżej 17 lat, należy:

1. Jeśli sprawca dopuścił się czynu karalnego zabronionego dyrektor/pedagog zgłasza sprawę na policję, lub do prokuratury na mocy art. 304 k.p.k.
2. Przeprowadzić rozmowę z osobami uwikłanymi w przemoc: ze sprawcą przemocy, świadkiem przemocy i ofiara przemocy – pedagog/socjoterapeuta.
3. Przeprowadzić rozmowę z rodzicami/opiekunami dzieci – poinformować ich o zaistniałej sytuacji, ustalić plan pracy z dziećmi i rodzicami/opiekunami, spisać kontrakt z rodzicami/opiekunami – pedagog/wychowawca/socjoterapeuta.
4. Wyeliminować zachowania niepożądane: wziąć pod uwagę incydentalność, powtarzalność i nasilenie sytuacji przemocy; przeanalizować pozycję ofiary, sprawcy i świadka a także ich niezaspokojone potrzeby; zaplanować konkretne formy pracy z grupą; rozpatrzyć sytuację w kontekście środowiska rodzinnego dziecka – pedagog/wychowawca/socjoterapeuta.
5. Wdrożyć zaplanowane działania i monitoring sytuacji – pedagog/wychowawca.
6. Sprawdzić czy zaplanowane działania przyniosły efekt. Jeśli TAK, to zakończyć działanie, ale monitorować sytuację. Jeśli NIE, to określić czy sprawca przejawia demoralizację. Jeśli przejawia, to złożyć wniosek do Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wgląd w sytuację dziecka i rodziny, ewentualnie rozważyć zmianę planu naprawczego. Jeśli zachowanie sprawcy wynika z braku współpracy ze strony jego rodziców/opiekunów prawnych, to należy złożyć wniosek do Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wgląd w sytuację dziecka i rodziny – pedagog szkolny.
7. Jeśli sprawca nie dopuścił się czynu karalnego zabronionego obowiązują wobec niego powyższe procedury od pkt. 2 do pkt.6.

Procedury opracowała Anita Rzekowska